Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

17. marts 2016*

»Præjudiciel forelæggelse — immaterialrettigheder — direktiv 2004/48/EF — artikel 13, stk. 1 — audiovisuelt værk — krænkende aktivitet — erstatning — bestemmelser om beregning — fast beløb — ikke-økonomisk skade — omfattet«

I sag C-99/15,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Tribunal Supremo (øverste domstol, Spanien) ved afgørelse af 12. januar 2015, indgået til Domstolen den 27. februar 2015, i sagen

Christian Liffers

mod

Producciones Mandarina SL,

Mediaset España Comunicación SA, tidligere Gestevisión Telecinco SA,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, J.L. da Cruz Vilaça, og dommerne F. Biltgen, A. Borg Barthet, E. Levits og M. Berger (refererende dommer),

generaladvokat: M. Wathelet

justitssekretær: A. Calot Escobar,

på grundlag af den skriftlige forhandling,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Liffers ved abogado E. Jordi Cubells

— Producciones Mandarina SL ved abogado A. González Gozalo

— Mediaset España Comunicación SA ved abogado R. Seel

— den spanske regering ved M. Sampol Pucurull, som befuldmægtiget

* Processprog: spansk.

— den tyske regering ved T. Henze og J. Kemper, som befuldmægtigede

— den franske regering ved D. Colas og D. Segoin, som befuldmægtigede

— den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget

— Europa-Kommissionen ved E. Gippini Fournier og F. Wilman, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 19. november 2015,

afsagt følgende

Dom

1 Denne anmodning om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 13, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder (EUT L 157, s. 45).

2 Anmodningen er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem på den ene side Christian Liffers og på den anden side Producciones Mandarina SL (herefter »Mandarina«) og Mediaset España Comunicación SA, tidligere Gestevisión Telecinco SA (herefter »Mediaset«), vedrørende et søgsmål om krænkelse af en intellektuel ejendomsrettighed.

Retsforskrifter

EU-retten

3 10., 17., og 26. betragtning til direktiv 2004/18 har følgende ordlyd:

»(10) Formålet med dette direktiv er indbyrdes at tilnærme lovgivningerne [i medlemsstaterne] med henblik på at sikre et højt, ækvivalent og ensartet beskyttelsesniveau i det indre marked.

[...]

(17) De foranstaltninger, procedurer og retsmidler, der fastlægges i dette direktiv, bør i hvert enkelt tilfælde fastsættes på en sådan måde, at der tages behørigt hensyn til det pågældende tilfældes specifikke karakteristika, herunder de særlige egenskaber ved den enkelte intellektuelle ejendomsret, og, når det er relevant, til krænkelsens forsætlige eller ikke-forsætlige karakter.

[...]

(26) Med henblik på at erstatte det tab, der er påført som følge af en krænkelse begået af en krænkende part, der vidste eller havde rimelig grund til at vide, at hans aktiviteter udgjorde en krænkelse, bør der ved udmålingen af erstatningen til rettighedshaveren tage[s] hensyn til alle relevante aspekter som f.eks. rettighedshaverens tab af fortjeneste eller den krænkende parts uberettigede fortjeneste samt i givet fald det ikke-økonomiske tab, der er påført rettighedshaveren. Hvis det f.eks. er vanskeligt at bestemme størrelsen af det faktiske tab, kan erstatningen alternativt beregnes på grundlag af f.eks. de gebyrer og afgifter, som den krænkende part skulle have betalt, hvis han havde anmodet om tilladelse til at anvende den pågældende intellektuelle ejendomsrettighed. Formålet er ikke at indføre en pligt til at fastsætte en

erstatning, der har karakter af straf, men at give mulighed for en erstatning på et objektivt grundlag, hvor der samtidig tages hensyn til rettighedshaverens udgifter til f.eks. påvisning og efterforskning af krænkelsen.«

4 Direktivets artikel 13, stk. 1, der har overskriften »Erstatning«, bestemmer:

»Medlemsstaterne sikrer, at de kompetente retslige myndigheder på begæring af den forurettede pålægger den krænkende part, der vidste eller med rimelighed burde vide, at hans aktiviteter medførte en sådan krænkelse, at betale rettighedshaveren en erstatning, der står i rimeligt forhold til det tab, denne har lidt som følge af krænkelsen.

Når de retslige myndigheder fastsætter erstatningen

a) skal de tage hensyn til alle relevante aspekter, såsom negative økonomiske konsekvenser, herunder tabt fortjeneste, som den forurettede har lidt, den krænkende parts uberettigede fortjeneste, og, når det er hensigtsmæssigt, andre elementer end de økonomiske, f.eks. den ikke-økonomiske skade, rettighedshaveren har lidt som følge af krænkelsen

b) eller de kan, som et alternativ til litra a), når det er hensigtsmæssigt, fastsætte erstatningen til et fast beløb på grundlag af elementer, der som minimum svarer til størrelsen af de gebyrer eller afgifter, som den krænkende part skulle have betalt, hvis han havde anmodet om tilladelse til at anvende den pågældende intellektuelle ejendomsrettighed.

[...]«

Spansk ret

5 Artikel 140 i lovbekendtgørelse om intellektuel ejendomsret, der blev vedtaget ved kongeligt dekret nr. 1/1996 om godkendelse af den kodificerede udgave af lov om intellektuel ejendomsret og om nærmere regulering, præcisering og harmonisering af de gældende lovbestemmelser på området (Real Decreto Legislativo 1/1996, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual, regularizando, aclarando y armonizando las disposiciones legales vigentes sobre la materia) af 12. april 1996 (BOE nr. 97, s. 14369), som ændret ved lov nr. 19/2006, der udvider midlerne til sikring af intellektuelle og industrielle ejendomsrettigheder og fastsætter retsplejeregler til fremme af gennemførelsen af forskellige fællesskabsforordninger (ley 19/2006, por la que se amplían los medios de tutela de los derechos de propiedad intelectual e industrial y se establecen normas procesales para facilitar la aplicación de diversos reglamentos comunitarios), af 5. juni 2006 (BOE nr. 134 af 6.6.2006, s. 21230, herefter »lov om intellektuel ejendomsret«), bestemmer:

»1. Den erstatning, der skal betales til indehaveren af den krænkede rettighed, skal ikke alene omfatte værdien af det lidte tab, men også værdien af den fortjeneste, der er tabt som følge af krænkelsen af rettigheden. I erstatningsbeløbet kan i givet fald medregnes de udgifter til efterforskning, som afholdes med henblik på tilvejebringelse af rimelige beviser for, at den krænkelse, der er genstand for retssagen, har fundet sted.

2. Erstatningsbeløbets størrelse fastsættes efter den forurettedes valg på grundlag af et af følgende kriterier:

a) De negative økonomiske konsekvenser, herunder den forurettedes tabte fortjeneste og den krænkende parts uberettigede fortjeneste som følge af den uretmæssige brug. For så vidt angår ikke-økonomisk tab er der grundlag for erstatning, selv hvis det ikke er blevet godtgjort, at der

foreligger et økonomisk tab. I forbindelse med vurderingen af det ikke-økonomiske tab skal der tages hensyn til omstændighederne ved krænkelsen, krænkelsens alvorlighed og omfanget af den uretmæssige udbredelse af værket.

b) Det beløb, som den forurettede ville have modtaget i vederlag, hvis den krænkende part havde anmodet om tilladelse til at anvende den pågældende intellektuelle ejendomsrettighed.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

6 Christian Liffers er instruktør, manuskriptforfatter og producent på det audiovisuelle værk med titlen *Dos patrias, Cuba y la noche* (To fædrelande, Cuba og natten), der fortæller seks personlige og intime historier om forskellige indbyggere i Havanna (Cuba), som har det til fælles, at de pågældende personer er homoseksuelle eller transseksuelle.

7 Mandarina producerede en audiovisuel dokumentar om børneprostitution i Cuba, der viste ulovlige aktiviteter, som blev optaget med skjult kamera. Nogle passager fra værket *Dos patrias, Cuba y la Noche* blev indsat i denne dokumentar, til trods for at Christian Liffers ikke var blevet anmodet om tilladelse dertil. Dette program blev vist af den spanske fjernsynskanal Telecinco, som ejes af Mediaset.

8 Christian Liffers anlagde sag mod Mandarina og Mediaset ved Juzgado de lo Mercantil nº 6 de Madrid (handelsret nr. 6 i Madrid) og nedlagde for denne ret navnlig påstand om, at det blev pålagt Mandarina og Mediaset at ophøre med enhver form for krænkelse af hans intellektuelle ejendomsrettigheder, og om, at disse blev dømt til at betale ham et beløb på 6 740 EUR for krænkelsen af hans brugsrettigheder og et yderligere beløb på 10 000 EUR i erstatning for det ikke-økonomiske tab, som han vurderede at have lidt.

9 Christian Liffers fastlagde erstatningen for krænkelsen af brugsrettighederne til sit værk under hensyntagen til det gebyr- eller afgiftsbeløb, som Mandarina og Mediaset skulle have betalt, hvis de havde anmodet ham om tilladelse til at anvende den pågældende intellektuelle ejendomsrettighed, og i denne forbindelse anvendte han artikel 140, stk. 2, litra b), i lov om intellektuel ejendomsret, der gør det muligt for indehaveren af den krænkede rettighed at faslægge erstatningen for sit tab på baggrund af det beløb, som der skulle have været betalt, hvis den krænkende part havde anmodet om tilladelse til at anvende rettigheden (herefter »hypotetiske gebyrer«). Denne beregningsmetode pålægger til forskel fra samme artikels stk. 2, litra a), ikke den erstatningssøgende part at fastslå omfanget af sit reelle tab. I denne forbindelse anvendte Christian Liffers de tariffer, der er fastsat af organisationen til forvaltning af audiovisuelle produceres rettigheder (Entidad de Gestión de Derechos de los Productores Audiovisuales). Til det således fastlagte beløb for det økonomiske tab føjede Christian Liffers et fast beløb i erstatning for det ikke-økonomiske tab, som han vurderede at have lidt.

10 Juzgado de lo Mercantil nr. 6 de Madrid (handelsret nr. 6 i Madrid) tog Christian Liffers påstande delvis til følge og dømte Mandarina og Mediaset til bl.a. at betale Christian Liffers et beløb på 3 370 EUR for det økonomiske tab, der var påført ved denne krænkelse, og et beløb på 10 000 EUR for det lidte ikke-økonomiske tab. Audiencia provincial de Madrid (den regionale domstol i Madrid), som behandlede appellen, nedsatte erstatningen for det økonomiske tab til 962,33 EUR og ophævede helt domfældelsen af Mandarina og Mediaset for så vidt angik det forhold, at de skulle erstatte det ikke-økonomiske tab. Ifølge denne domstol kunne Christian Liffers, idet han valgte den beregningsmetode, der var baseret på de hypotetiske gebyrer i artikel 140, stk. 2, litra b), i lov om intellektuel ejendomsret, nemlig ikke længere med føje kræve erstatning for sit ikke-økonomiske tab. Han ville i denne forbindelse have måttet vælge den i nævnte artikels stk. 2, litra a), fastsatte beregningsmetode. Valget af én beregningsmetode udelukkede anvendelsen af den anden, således at en kombination af de to var udelukket.

11 I den ved den forelæggende ret, Tribunal Supremo (øverste domstol), iværksatte appel, har Christian Liffers gjort gældende, at der under alle omstændigheder skal tilkendes erstatning for det ikke-økonomiske tab uafhængigt af, om den erstatningssøgende part havde valgt den beregningsmetode for erstatningen, der er fastsat i artikel 140, stk. 2, litra a), i lov om intellektuel ejendomsret, eller beregningsmetoden i bestemmelsens litra b). Den forelæggende ret er i tvivl om fortolkningen af artikel 13 i direktiv 2004/48/EF samt 140, stk. 2, i lov om intellektuel ejendomsret, som tilsigtede at gennemføre denne bestemmelse i spansk ret.

12 Tribunal Supremo (øverste domstol) har på den baggrund besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 13, stk. 1, i […] direktiv 2004/48 […] fortolkes således, at den forurettede i forbindelse med en krænkelse af intellektuel ejendomsret, som kræver erstatning for formuetab på grundlag af de gebyr- eller afgiftsbeløb, som den krænkende part skulle have betalt, hvis denne havde anmodet om tilladelse til at anvende den pågældende intellektuelle ejendomsrettighed, ikke samtidig kan kræve erstatning for det forvoldte ikke-økonomiske tab?«

Om det præjudicielle spørgsmål

13 Med sit spørgsmål ønsker den forelæggende ret i det væsentlige oplyst, om artikel 13, stk. 1, i direktiv 2004/48 skal fortolkes således, at den forurettede i forbindelse med en krænkelse af dennes intellektuelle ejendomsret, som i overensstemmelse med denne artikels stk. 1, andet afsnit, litra b), kræver erstatning for sit økonomiske tab på grundlag af hypotetiske gebyrer, ikke samtidig kan kræve erstatning for det i den nævnte artikels stk. 1, andet afsnit, litra a), omhandlede ikke-økonomiske tab.

14 I overensstemmelse med Domstolens faste praksis skal der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af (dom Surmačs, C-127/14, EU:C:2015:522, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).

15 Hvad for det første angår ordlyden af artikel 13, stk. 1, andet afsnit, litra b), i direktiv 2004/48 skal det konstateres, at selv om bestemmelsen ikke refererer til det ikke-økonomiske tab som et element, som de retslige myndigheder skal tage i betragtning, i forbindelse med, at de fastsætter den erstatning, der skal betales til indehaveren af rettigheden, udelukker den heller ikke, at der tages hensyn til denne form for tab. Den nævnte bestemmelse gør det nemlig – idet den giver mulighed for at fastsætte erstatningen til et fast beløb på grundlag af »som minimum« de elementer, der er nævnt i bestemmelsen – muligt i beløbet at inkludere andre elementer såsom i givet fald erstatning for det ikke-økonomiske tab, som er forvoldt indehaveren af rettigheden.

16 Det skal for det andet bemærkes, at en sådan konstatering bekræftes af en undersøgelse af den sammenhæng, hvori den pågældende bestemmelse indgår.

17 For det første fastlægger artikel 13, stk. 1, første afsnit, i direktiv 2004/48 nemlig den hovedregel, at de kompetente retslige myndigheder skal pålægge den krænkende part at betale indehaveren af den krænkede rettighed en erstatning, »der står i rimeligt forhold til det tab, denne har lidt som følge af krænkelsen«. Som generaladvokaten har anført i punkt 28 i sit forslag til afgørelse, udgør et ikke-økonomisk tab – såsom en krænkelse af ophavsmanden til et værks omdømme – imidlertid en komponent i det tab, som sidstnævnte reelt har lidt, forudsat at det er godtgjort.

18 Følgelig udelukker selve ordlyden af artikel 13, stk. 1, andet afsnit, litra b), i direktiv 2004/48, sammenholdt med artikel 13, stk. 1, første afsnit, at fastlæggelsen af den erstatning, der skal betales til indehaveren af den pågældende rettighed, udelukkende foretages på grundlag af beløbet for hypotetiske gebyrer, når indehaveren rent faktisk har lidt et ikke-økonomisk tab.

19 For det andet skal det bemærkes, at de kompetente retslige myndigheder alene må anvende den faste beregningsmetode i artikel 13, stk. 1, andet afsnit, litra b), i direktiv 2004/48 som et alternativ, »når det er hensigtsmæssigt«.

20 Som det følger af 26. betragtning til det nævnte direktiv, finder sidstnævnte udtryk imidlertid anvendelse »[h]vis det f.eks. er vanskeligt at bestemme størrelsen af det faktiske tab«. Under sådanne omstændigheder kan erstatningsbeløbet beregnes ud fra elementer såsom de gebyrer og afgifter, som normalt skulle betales for anvendelsen af den intellektuelle ejendomsrettighed, idet der ikke er taget hensyn til eventuelle ikke-økonomiske tab.

21 Hvad endelig angår det formål, der forfølges med direktiv 2004/48, skal der først mindes om, at direktivet ifølge dets tiende betragtning bl.a. har det mål at sikre et højt, ækvivalent og ensartet beskyttelsesniveau i det indre marked.

22 Derefter følger det af 17. betragtning til direktivet, at de foranstaltninger, procedurer og retsmidler, som det fastlægger, i hvert enkelt tilfælde bør fastsættes på en sådan måde, at der tages behørigt hensyn til det pågældende tilfældes specifikke karakteristika.

23 Endelig anføres det i 26. betragtning til nævnte direktiv bl.a., at der med henblik på at erstatte det tab, der er påført som følge af en krænkelse begået af en krænkende part, ved udmålingen af erstatningen til indehaveren af den intellektuelle rettighed bør tages hensyn til alle relevante aspekter, herunder bl.a. det ikke-økonomiske tab, der er forvoldt vedkommende.

24 Det følger således af 10., 17., og 26. betragtning til direktiv 2004/48, at direktivet tilsigter at opnå et højt beskyttelsesniveau for intellektuelle rettigheder, der tager hensyn til omstændighederne i hver enkelt sag og er baseret på en beregningsmetode for erstatningen, der tilstræber at imødegå disse omstændigheder.

25 Henset til formålene med direktiv 2004/48 skal dettes artikel 13, stk. 1, første afsnit, fortolkes således, at den fastsætter det princip, at beregningen af det erstatningsbeløb, der skal betales til indehaveren af en intellektuel rettighed, skal tilsigte at sikre den sidstnævnte fuld erstatning for det tab, som denne »faktisk har lidt«, herunder ligeledes det eventuelle ikke-økonomiske tab, der er opstået.

26 Således som det følger af nærværende doms præmis 20, dækker fastlæggelse af et fast beløb som den erstatning, der skal betales, på grundlag af hypotetiske gebyrer imidlertid alene det økonomiske tab, som indehaveren af den pågældende intellektuelle rettighed har lidt, således at denne indehaver for at have mulighed for fuld erstatning skal kunne anmode om erstatning for den ikke-økonomiske skade, som denne eventuelt har lidt, ud over den således beregnede erstatning.

27 På denne baggrund skal det præjudicielle spørgsmål besvares med, at artikel 13, stk. 1, i direktiv 2004/48 skal fortolkes således, at den forurettede i forbindelse med en krænkelse af dennes intellektuelle ejendomsret, som i overensstemmelse med denne artikels stk. 1, andet afsnit, litra b), kræver erstatning for sit økonomiske tab beregnet på grundlag af et beløb for hypotetiske gebyrer, samtidig kan kræve erstatning for det i den nævnte artikels stk. 1, andet afsnit, litra a), omhandlede ikke-økonomiske tab.

Sagens omkostninger

28 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

Artikel 13, stk. 1, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/48/EF af 29. april 2004 om håndhævelsen af intellektuelle ejendomsrettigheder skal fortolkes således, at den forurettede i forbindelse med en krænkelse af dennes intellektuelle ejendomsret, som i overensstemmelse med denne artikels stk. 1, andet afsnit, litra b), kræver erstatning for sit økonomiske tab beregnet på grundlag af de gebyr- eller afgiftsbeløb, som den krænkende part skulle have betalt, hvis han havde anmodet om tilladelse til at anvende den pågældende intellektuelle ejendomsrettighed, samtidig kan kræve erstatning for det i den nævnte artikels stk. 1, andet afsnit, litra a), omhandlede ikke-økonomiske tab.

Underskrifter